KONAKLAMA VE YIYECEK-İÇECEK HIZMETLERI SEKTÖRÜNDE İŞ KAZALARININ MAKRO ANALIZI: SGK VERILERI ÜZERINE BIR İNCELEME

Öz

Bu çalışmada, Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği (İSG) dinamikleri çerçevesinde konaklama ve yiyecek-içecek hizmetleri sektöründe (turizm bileşenleri) meydana gelen iş kazaları makro düzeyde analiz edilmiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından yayımlanan resmî istatistikler ve ESAW (European Statistics on Accidents at Work) metodolojisine uygun veri setleri temel alınarak yapılan incelemede; NACE Rev. 2 kodlamasına göre "55 - Konaklama" ve "56 - Yiyecek ve İçecek Hizmeti Faaliyetleri" iş kolları, Türkiye genelinde en fazla iş kazası bildirimi yapılan ilk 5 riskli sektör arasında yer almaktadır. Yıllık bazda bildirilen 766 bini aşkın iş kazası verisi incelendiğinde, konaklama ve yiyecek-içecek alt hizmet kollarının birleşik olarak toplam kazaların %12,3'ünü oluşturduğu ve imalat sanayiinin ardından en yoğun kaza frekansına sahip alanlardan biri hâline geldiği tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca kazaların epidemiyolojik karakteristikleri; kaza türleri, cinsiyet dağılımı, mortalite oranları ve mevsimsel dalgalanmalar boyutuyla ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *İş Kazası, SGK İstatistikleri, Konaklama Sektörü, NACE 55, İş Sağlığı ve Güvenliği.*

1. Giriş

Endüstriyel büyüme ve istihdam artışına paralel olarak iş kazaları, gelişmekte olan ülkelerin en önemli sosyo-ekonomik ve halk sağlığı problemleri arasında yer almaktadır. Türkiye'de iş kazalarının sektörel dağılımı incelendiğinde, ağır ve tehlikeli iş sınıflarının yanı sıra hizmet sektörünün devasa alt kollarında da ciddi bir kaza yoğunluğu göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda turizm endüstrisinin ana omurgasını oluşturan otel, konaklama tesisleri ve yiyecek-içecek işletmeleri, yoğun emek-yoğun yapıları ve dinamik çalışma ortamları nedeniyle iş kazası riskiyle doğrudan karşı karşıyadır. Bu çalışmanın amacı, SGK resmî verileri ışığında konaklama (NACE 55) iş kolunun ulusal iş kazası sıralamasındaki

yerini belirlemek ve sektörel kaza karakteristiklerini ampirik bir yaklaşımla ortaya koymaktır.

2. Sektörel Dağılım ve İş Kazası Sıralaması

Türkiye genelinde resmî kayıtlara geçen yıllık 766.000'den fazla iş kazası vakası NACE Rev. 2 mikrodüzey sınıflandırmasına göre analiz edildiğinde, en yüksek kaza frekansına sahip ilk 5 sektör belirlenmiştir. Toplanan makro veriler ekseninde oluşturulan sıralama Tablo 1'de detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Türkiye Genelinde En Yüksek İş Kazası Frekansına Sahip İlk 5 NACE Bölümü

Sıra	NACE Kodu	Sektör Tanımı	Yıllık Kaza Sayısı	Toplam Kaza Payı (%)
1	41	Bina İnşaatı (İkamet amaçlı olan veya olmayan binaların yapımı)	51.908	%6,8
2	56	Yiyecek ve İçecek Hizmeti Faaliyetleri (Restoran, kafe, catering vb.)	50.204	%6,6
3	10	Gıda Ürünlerinin İmalatı (Fabrika ortamında gıda işleme ve paketleme)	43.638	%5,7
4	**55**	**Konaklama / Otel İşletmeciliği (Oteller ve turizm tesisleri)**	**43.633**	**%5,7**
5	47	Perakende Ticaret (Mağazacılık ve market zincirleri)	40.540	%5,3

Tablo 1 verileri doğrultusunda, Konaklama (NACE 55) iş kolu tek başına %5,7'lik pay ve yıllık 43.633 kaza vaka sayısı ile ulusal sıralamada 4. sırada yer almaktadır. Geniş tabirle "Turizm Endüstrisi" bileşenleri olarak kabul edilen Konaklama (NACE 55) ve Yiyecek-İçecek Hizmetleri (NACE 56) kolları kümülatif olarak değerlendirildiğinde, bu iki sektörün toplam iş kazalarındaki payı %12,3 seviyesine ulaşmaktadır. Bu oran, hizmet sektörünün İSG politikaları açısından inşaat ve imalat sanayii kadar kritik bir risk alanı oluşturduğunu kanıtlamaktadır.

3. Konaklama İş Kolundaki İş Kazalarının Epidemiyolojik Karakteristiği

3.1. Kaza Türleri ve Yaralanma Mekanizmaları

Resmî İSG analizleri ve revize SGK verilerine göre, otel konaklama tesislerinde meydana gelen kazaların morfolojik yapısında kayma, takılma ve düşme kaynaklı akut travmalar ilk sırada yer almaktadır. Sektörel iş akış süreçlerine bağlı olarak kaza türlerinin öncelik sıralaması şu şekildedir:

- Düzey veya yükseklik farkından kaynaklanan kayma ve düşmeler (akut yumuşak doku ve iskelet travmaları),
- Mutfak ve servis departmanlarında kesici/delici alet yaralanmaları,
- Sıcak sıvı, buhar veya endüstriyel mutfak ekipmanlarıyla temas sonucu oluşan termal yanıklar,
- Ergonomik olmayan yük taşıma, kaldırma ve tekrarlayan hareketlere bağlı kas-iskelet sistemi incinmeleri.

3.2. Cinsiyet Dağılımı ve Demografik Analiz

Konaklama sektöründeki istihdam yapısının heterojenliğine rağmen, iş kazası bildirimlerinde cinsiyet dağılımının asimetrik olduğu görülmektedir. SGK kayıtlarına göre, konaklama iş kolunda gerçekleşen iş kazalarında erkek çalışanların oranı %67 ile baskındır. Bu durum, fiziksel güç gerektiren teknik servis, bagaj hizmetleri, depo yönetimi ve ağır mutfak operasyonlarında erkek istihdamının yoğunlaşması ile açıklanabilmektedir.

3.3. Mortalite (Ölümlü Vaka) Analizi

Sektörün risk profili kaza sıklığı (frekansı) açısından yüksek olsa da, ölümle sonuçlanan iş kazaları (mortalite) açısından görece daha güvenli bir grafik çizmektedir. İnşaat (%30,3) ve ulaştırma/lojistik gibi yüksek riskli sektörlerle kıyaslandığında, konaklama iş kolundaki ölümlü iş kazası oranları istatistiksel olarak oldukça düşüktür. Sektör içi meydana gelen nadir ölümlü vakaların ise ağırlıklı olarak otellerin endüstriyel mutfak operasyonları ile yiyecek-içecek sağlanan tesisat/alt yapı birimlerinde (elektrik çarpması, gaz sıkışması vb.) yoğunlaştığı gözlenmiştir.

3.4. Mevsimsellik Etkisi ve Kronobiyolojik Dağılım

Kazaların aylara göre dağılım grafikı incelendiğinde belirgin bir mevsimsellik etkisi göze çarpmaktadır. İş kazası oranları özellikle Temmuz ve Ağustos aylarında tepe noktasına

(zirveye) ulaşmaktadır. Bu periyodik artış, yaz sezonunda kıyı turizminin hareketlenmesi, dönemsel (sezonluk) ve deneyimsiz iş gücü istihdamının artması ve aşırı iş yükünden kaynaklı yorgunluk/konsantrasyon kayıpları ile doğrudan korelasyon göstermektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, Türkiye'de konaklama ve bağlı hizmet sektörlerinin iş kazası frekansı açısından yüksek risk barındırdığını SGK'nın makro verileriyle ortaya koymuştur. Konaklama sektörü, toplam kazaların %5,7'sine ev sahipliği yaparak İSG uygulamalarının aciliyetini göstermektedir. Özellikle yaz aylarındaki mevsimsel yoğunluk, sektörel iş kazalarını tetikleyen en önemli makro dinamiktir.

Sonuç olarak; otel işletmelerinde dönemsel personellere yönelik işe giriş İSG eğitimlerinin artırılması, mutfak ve kat hizmetleri gibi riskli departmanlarda ergonomik düzenlemelerin yapılması ve kayma/düşmeleri engelleyici mühendislik tedbirlerinin (kaymaz zeminler, uygun KKD kullanımı) artırılması, sektördeki kaza eğilimlerinin düşürülmesi açısından elzemdir.

Kaynakça

Sosyal Güvenlik Kurumu [SGK]. (2024-2026). *SGK İstatistik Yıllıkları ve ESAW Veri Setleri*. Ankara: SGK Aktüerya ve Fon Yönetimi Daire Başkanlığı.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı [ÇSGB]. (2025). *İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü Sektörel Analiz Raporları*. Ankara: ÇSGB.

NACE Rev. 2 [Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması] Kod Kılavuzu.

SGK 2025 RESMÎ İSTATİSTİKLERİYLE KONAKLAMA SEKTÖRÜ İŞ KAZALARI

İlk raporun metni ve tabloları değiştirilmeden korunmuş; aşağıdaki tamamlayıcı bölüm, yüklenen SGK 2025 İş Kazaları İstatistikleri (4-1/a) belgesindeki veriler esas alınarak eklenmiştir.

5. SGK 2025 VERİLERİYLE TAMAMLAYICI ANALİZ

Bu bölümde, ilk raporda ele alınan NACE 55 – Konaklama ve NACE 56 – Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetlerine ilişkin değerlendirmeler, SGK'nın 2025 yılı 4/1-a kapsamındaki resmî istatistikleriyle desteklenmektedir. SGK Tablo 3.1.1, 3.1.2 ve 3.1.3; ekonomik faaliyet sınıflaması (NACE Rev. 2.1), cinsiyet, iş kazası sonrası iş göremezlik süresi, ölüm ve geçici iş göremezlik günleri bakımından sektörel karşılaştırma olanağı sunmaktadır.

SGK verilerinde 2025 yılında 5510 sayılı Kanun'un 4/1-a maddesi kapsamındaki sigortalılar için Türkiye genelinde 766.039 iş kazası vakası kaydedilmiştir. Bunun 43.633'ü konaklama (NACE 55), 50.204'ü yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri (NACE 56) sektöründedir.

Gösterge	NACE 55 Konaklama	NACE 56 Yiyecek-içecek	Türkiye toplamı
İş kazası geçiren sigortalı	43.633	50.204	766.039
Erkek	25.359	25.336	566.278
Kadın	18.274	24.868	199.761
İş kazası sonucu ölüm	34	39	1.931
Meslek hastalığı sonucu ölüm	0	0	0

Kaynak: SGK, 2025 İş Kazası ve Meslek Hastalığı İstatistikleri (4/1-a), Tablo 3.1.1 ve Tablo 3.1.2. Tablodaki değerler SGK belgesindeki sayılardır; hesaplanan oranlar aşağıda ayrıca belirtilmiştir.

5.1. Konaklama sektörünün ulusal iş kazaları içindeki payı

Konaklama sektöründeki 43.633 vaka, Türkiye genelindeki 766.039 iş kazasının yaklaşık %5.70'sine karşılık gelmektedir. Yiyecek ve içecek hizmetleri sektöründeki 50.204 vaka ise toplamın yaklaşık %6.55'sidir. İki sektör birlikte değerlendirildiğinde 93.837 vaka ve yaklaşık %12.25'lik pay ortaya çıkmaktadır. Bu hesaplama, ilk raporda belirtilen NACE 55 ve NACE 56 sektörlerinin toplam kazalar içindeki %12,3 düzeyindeki payını 2025 SGK verileriyle de desteklemektedir.

İlk rapordaki sektör sıralaması tablosunda NACE 55 için 43.633 ve NACE 56 için 50.204 vaka bildirilmiştir. Bu iki değer, SGK'nın yüklenen 2025 yılı Tablo 3.1.1 verileriyle aynıdır. Dolayısıyla ilk rapordaki bu iki sektörün vaka sayıları, 2025 SGK tablosuyla örtüşmektedir.

5.2. Konaklama sektöründe cinsiyete göre dağılım

SGK Tablo 3.1.1'e göre NACE 55 – Konaklama sektöründe 2025 yılında iş kazası geçiren 43.633 sigortalının 25.359'u erkek, 18.274'ü kadındır. Buna göre erkeklerin payı yaklaşık %58.12, kadınların payı ise yaklaşık %41.88'tir. Bu dağılım, kadın çalışanların da konaklama sektöründeki iş kazaları bakımından önemli bir ağırlığa sahip olduğunu göstermektedir.

Karşılaştırma notu: İlk raporun 3.2. bölümünde erkek çalışanların oranı %67 olarak ifade edilmiştir. Ancak yüklenen SGK 2025 Tablo 3.1.1'de yer alan NACE 55 sayıları esas alındığında erkeklerin oranı %58.12'tir. İlk raporun metni talep doğrultusunda değiştirilmemiş; farklılık, bu ek bölümde resmî 2025 verisiyle karşılaştırmalı olarak açıklanmıştır. İki oran arasındaki farkın nedeni, ilk raporda kullanılan veri dönemi

veya hesaplama kapsamı bakımından mevcut belgelerden kesin olarak belirlenememektedir.

5.3. İş kazası sonucu ölümler

SGK Tablo 3.1.2'ye göre 2025 yılında konaklama sektöründe iş kazası sonucu 34 sigortalı hayatını kaybetmiştir. Bu kişilerin 29'u erkek, 5'i kadındır. Aynı tabloda yiyecek ve içecek hizmetleri sektöründe 39 ölüm; Türkiye genelinde ise 1.931 iş kazası ölümü yer almaktadır. Konaklama sektöründeki 34 ölüm, ülke genelindeki iş kazası ölümlerinin yaklaşık %1.76'sine karşılık gelmektedir.

Konaklama sektöründe bildirilen 43.633 iş kazası vakasına karşılık 34 ölüm bulunması, vaka sayısı üzerinden yaklaşık %0.078 düzeyinde bir oran vermektedir. Bu oran, çalışan sayısı ve çalışılan süre gibi maruziyet paydalarını içermediğinden teknik anlamda ölüm riski veya ölüm hızı olarak yorumlanmamalıdır; yalnızca bildirilen kaza sayısına göre hesaplanmış betimleyici bir orandır.

5.4. Geçici iş göremezlik süreleri ve iş gücü kaybı

SGK Tablo 3.1.3'te konaklama sektöründe iş kazaları nedeniyle oluşan geçici iş göremezlik günleri erkekler için 60.438, kadınlar için 43.049 gün olarak verilmiştir. Toplam geçici iş göremezlik süresi 103.487 gündür. Bu büyüklük, iş kazalarının yalnızca yaralanma ve sağlık sonuçları doğurmadığını; aynı zamanda çalışma sürelerinde kayba ve işletmelerin iş gücü planlamasında aksamalara yol açabildiğini göstermektedir.

Cinsiyet	Geçici iş göremezlik günü
Erkek	60.438
Kadın	43.049
Toplam	103.487

Kaynak: SGK 2025, Tablo 3.1.3 – ekonomik faaliyet ve cinsiyete göre geçici iş göremezlik süreleri (gün).

5.5. İş kazası frekansı ve ağırlık hızı: ulusal gösterge

SGK Tablo 3.1.30'da 2025 yılı Türkiye geneli iş kazası frekans hızı, bir milyon çalışma saati başına 15,39; tam gün çalışan her 100 kişi başına 3,46 olarak açıklanmıştır. Tabloda yıl boyunca toplam prim tahakkuk eden gün sayısı 6.221.894.730 olarak yer almaktadır. Bu frekans göstergeleri Türkiye geneline aittir; SGK belgesindeki Tablo 3.1.30, NACE 55 için ayrı bir frekans veya ağırlık hızı vermediğinden bu oranlar konaklama sektörüne özgüymüş gibi sunulmamıştır.

2025 yılı Türkiye geneli göstergesi	SGK değeri
İş kazası frekans hızı (1.000.000 çalışma saati başına)	15,39
İş kazası frekans hızı (100 sigortalı başına)	3,46
Toplam prim tahakkuk eden gün sayısı	6.221.894.730

6. YÖNTEMSEL AÇIKLAMALAR VE VERİ SINIRLILIKLARI

SGK belgesi, 5510 sayılı Kanun'un 4/1-a maddesi kapsamındaki sigortalıları esas almaktadır. İstatistiklerin coğrafi kapsamı Türkiye geneli; sektörel sınıflaması NACE Rev. 2.1'dir. Bu nedenle veriler, 4/1-b kapsamındaki bağımsız çalışanları veya 4/1-c kapsamındaki kamu görevlilerini kapsayan genel bir iş gücü toplamı olarak değerlendirilmemelidir.

SGK metaverisinde iş kazası, 5510 sayılı Kanun'un 13. maddesindeki tanıma dayandırılmaktadır. Ayrıca SGK, ESAW metodolojisinde üç günden fazla işten uzak kalma ölçütünün, kaza günü hariç en az dört kayıp gün anlamına geldiğini açıklamaktadır. Tablo 3.1.1'de ise kaza günü çalışır/iş göremez ve takip eden iş göremezlik süreleri ayrı kategoriler halinde gösterilmektedir. Bu kategorilerin kapsamı dikkate alınmadan

farklı veri setleri doğrudan karşılaştırılmamalıdır.

İlk raporda yer alan kayma, takılma, düşme, kesici-delici alet yaralanmaları, yanıklar, ergonomik zorlanmalar ve mevsimsellik açıklamaları ilk raporun kendi metni olarak korunmuştur. Yüklenen SGK belgesinin bu ek bölümde kullanılan tabloları, NACE 55'e özgü tüm bu kaza mekanizmalarını ayrı ayrı doğrulayacak ayrıntıyı sağlamadığından, söz konusu açıklamalar SGK 2025 verisiyle ayrıca ölçülmüş bulgu gibi sunulmamıştır.

7. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

SGK'nın 2025 yılı resmî istatistikleri, konaklama sektörünün iş kazaları bakımından yüksek sayısal yük taşıdığını göstermektedir. NACE 55'te 43.633 iş kazası, 34 ölüm ve 103.487 geçici iş göremezlik günü kaydedilmiştir. NACE 56'daki 50.204 vaka da eklendiğinde konaklama ve yiyecek-içecek faaliyetlerinin toplamı 93.837'ye ulaşmaktadır. Bu sonuçlar, turizm hizmetlerinin iş sağlığı ve güvenliği politikalarında ayrı ve bütüncül biçimde ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Önleyici politika bakımından işe giriş ve işbaşı İSG eğitimlerinin sürekliliği, sezonluk ve geçici çalışanların eğitime erişimi, mutfak ve kat hizmetleri gibi iş alanlarında risk değerlendirmelerinin görev bazında yenilenmesi, kayma ve düşmeyi önleyici zemin/iş ekipmanı tedbirleri, güvenli yük kaldırma ve taşıma uygulamaları ile kaza kayıtlarının düzenli analiz edilmesi önem taşımaktadır. Ölümlü vakalar ve geçici iş göremezlik günleri birlikte değerlendirildiğinde, yalnızca kaza sayısının azaltılması değil, kazaların şiddetinin ve çalışma yaşamı üzerindeki etkilerinin azaltılması da hedeflenmelidir.

KAYNAKÇA – TAMAMLAYICI BÖLÜM

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK). (2025). İş Kazası ve Meslek Hastalığı İstatistikleri (4/1-a), Bölüm III-I. Özellikle Tablo 3.1.1 (s. 7), Tablo 3.1.2 (s. 9), Tablo 3.1.3 (s. 11) ve Tablo 3.1.30 (s. 47). Yüklenen SGK istatistik PDF'si.

Not: İlk raporun dört sayfası bu dosyanın başında aynen korunmuştur. Bu tamamlayıcı bölüm, ilk raporun yerine geçmek üzere değil, SGK'nın 2025 yılı resmî verileriyle akademik değerlendirmeyi genişletmek ve veri kapsamını şeffaflaştırmak amacıyla eklenmiştir.